

Toimittaja Jyrki Vesikansa. Puh. 09-777 3074, sähköposti jyrki.vesikansa@kolumbus.fi. Os. Lokitie 43 A 3, 00980 Helsinki.
Historian Ystävien Liiton kotisivut <http://pro.tsv.fi/hyl>. Vammalan Kirjapaino Oy.

Miten tilaushistorioita kirjoitetaan ja tilataan?

■ Historiateoksilla on paljon kysyntää yhteiskunnassa. Tilaushistoria-keskus on erikoistunut neuvomaan teosten tilaajia ja kirjoittajia. Se on historia-yhteisöjen ylläpitämä eikaupallinen yhdistys. Paikallishistoriallisen toimiston työn jatkajana se täyttää 75 vuotta.

Tilaushistorian tilaaja ja käyttöö on etukäteen tiedossa. Kirjoittaja voi verrata arkkitehtiin, joka tekee taidetta ja kulttuuria, mutta ennen kaikkea maksajan tarvitsemaa käyttötilaa.

Tilaaajat odottavat teoksilta oman juhlavuotensa noteeraamista ja veteraaniensa kunnioittamista haastateluilla sekä kasvun ja saavutusten kokoamista näyttäväksi lahjakirjaksi. Kirjoittajat puolestaan korostavat tutkijan vapautta ja haluavat usein saada toimeentulonsa lisäksi tutkijapiiriin arvostusta.

Kirjoittajien ja tilaajien usein ristiriitaisten odotusten sovittamiseksi tärkeintä on käydä perusteelliset sopimusneuvottelut ennen työn

Tilaushistoria-keskuksen hallituksen jäseniä 75-vuotisjuhlakokouksessa Katajanokan van-
kilan ravintolassa 31.1.2008: vasemmalta Kari-Matti Piilahti, Martti Häikiö, sihteeri Marja
Pohjola, puheenjohtaja Pirkko Leino-Kaukiainen, P. T. Kuusiluoma ja Maria Lähteenmäki.

aloittamista. Tilaajan on tehtävä itselleen selväksi, halutaanko esite, nopeasti tehty näyttävä kuvakronikka vai kestävä ja uskottava tutkimus olennaisista vaiheista. Kirjoittajan on ymmärrettävä, että sovitussa aikatauluissa pysyminen on tärkeintä.

On hyvä sopia myös, miten laajoja lähteitä käytetään ja kuinka monia henkilöitä haastatellaan sekä miten, kuinka usein ja kenelle raportoidaan, kuka vastaa kuvista ja julkaisun ulkoasusta, toimittamisesta ja jakelusta ja miten käytännön asiat hallinnoidaan.

Tilaajien kannattaa varata riittävästi aikaa kirjoittajan etsimiseen ja aidon tutkimuksen teettämiseen. Hyvät kirjoittajat eivät ole vapaita aloittamaan huomenna, vaan ehkä vasta usean vuoden päästä. Tekstin osalta aikataulua lasketaan yleensä siitä, että 10–16 painosivun kirjoittamiseen varataan kuukausi (vuodessa 180 sivua) työn vaatavuudesta riippuen. Julkaisun toimittamiseen ja painamiseen kannattaa varata yksi vuosi. Budjetoinnin voi aloittaa siitä, että kirjoittamiseen varatun summan lisäksi saman verran tarvitaan painatukseen, kuvitukseen ja muihin kuluihin.

Tärkeintä on tiivis ja jatkuva vuoropuhelu kirjoittajan ja tilaajan välillä, jotta yllättävät lähdelöydöt ja muut alkuperäistä suunnitelmaa muuttavat tekijät voidaan ottaa ajoissa huomioon.

MARTTI HÄIKIÖ

Tilaushistoria-keskuksen hallituksen jäsen ja Historian Ystävien Liiton varapuheenjohtaja. www.kolumbus.fi/martti.baikio

TILAUSHISTORIAKESKUS

www.narc.fi/tihke
Kansallisaristo, Rauhankatu 17,
00170 Helsinki
Puh. 09-228 52 247, fax 09-228 52 309
Sihteerin sähköposti: marja.pohjola@narc.fi

Tilaushistoria-keskuksen palveluja:

- Muistio "Tilaushistorian laatiminen"
- Sopimusmallit
- Neuvontaa kirjoittajien etsinnässä
- Lausuntoja käsikirjoituksista ja niiden tarkastusta
- Sovittelua ja lausuntoja riitatapauksissa
- Koulutusta

Liiton jäsentiedotus

Historian Ystävien Liiton toiminnasta kerrotaan ensi sijassa *Historian Ystävissä*. Säilytä siis lehti ainakin tapahtumiin saakka.

Liiton kotisivut ovat www.osoitteessa <http://pro.tsv.fi/hyl>. Ne pyritään pitämään jatkuvasti ajan tasalla. Siellä julkaistaan myös tuoreeltaan *Historian Ystävä*. Sieltä lehti siis löytyy, jos se sattuisi hukkumaan.

Tietoja saa myös *sibteeriltämme Julia Burmanilta*, joka on parhaiten tavoitettavissa Tieteiden talolta keskiviikkoisin klo 16-17 ja torstaisin klo 10-12 puhelimitse 09-22869351. Faksinumero on 09-228 69266 ja sähköpostiosoite sbs@histseura.fi. Postiosoite on Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki.

Zetterbergin "Viron historia" vuoden 2007 historiategos

■ Historian Ystävien Liitto on valinnut vuoden 2007 historiategoksi professori **Seppo Zetterbergin** kirjan *Viron historia*, jonka on kustantanut Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Vuoden 2007 sadosta valittu teos on palkinnon perustelujen mukaan "erittäin ansiokkaasti edistänyt historiallisen tietämyksen laajenemista ja syvenemistä suomalaisen yleisön keskuudessa". Ratkaisu julkistettiin Suomalaisilla historiapäivillä Lahdessa.

Palkintolautakunnan mukaan Zetterberg on tehnyt teoksellaan suomalaisille lukijoille suuren palveluksen. Kirjan avulla avautuu näkemyksellinen synteisi sukulaiskansan historiasta muinaisajoista tälle vuosituhatkalle saakka. Lukijalle hahmottuva suomalaisten ja virolaisten vaiheiden erilaisuus antaa ajattelun aihetta.

Viron historia on ensimmäinen näin laaja yleisesitys maan historiasta. Teoksessa tulevat tasapainoisesti esille eri elämänaikat ja niiden historiallinen kehitys. Kirjoittajana Zetterberg on sujuvasanainen ja kiihkoton. Hän ei herkuttele historian hirveyksillä, vaan antaa tapahtumien puhua puolestaan.

Kyseessä on asiantuntijan toteutama, perusteelliseen tieteelliseen pohjatyöhön nojautuva yleisteos. Se on käyttökelpoinen sekä Viron historian perusteoksena että monenlaisen käyttöön yhden maan historian käsikirjana.

Kunniamaininnan saa *Suomen historian kartasto* (päätoimittaja **Perti Haapala**, Karttakeskus). Kirja esittää kartoit ja kaavioin runsaasti uusimman tutkimuksen tietoa ja luo siten monipuolisen ja havainnollisen yleiskuvan Suomen historiasta.

Kunniamaininnan saa **Simo Heinisen Mikael Agricola. Elämä ja teokset** (Edita). Tekijä on koonnut suomen kirjakielen luoja koskevan tutkimustradition ja antaa kriittisen näkemyksen hänen toiminnastaan.

Kunniamaininnan saa **Mauri Kunnaksen** historiallisten kuvakirjojen tuotanto (Otava), joka levittää tehokkaasti tietämystä menneisyydestä nuorimpien ikäluokkien keskuuteen.

Kunniamaininnan saa **Vesa Varksen ja Ari Uinon Suomalaiskansallinen Kokoomus. Kansallisen Kokoomuspuolueen historia 1929–1944** (Edita). Aiheen ensimmäisessä perustutkimuksessa tekijät ovat kuvanneet kiinnostavasti keskeisen suomalaisen oikeis-

tuopuolueen linjaa aikana, jolloin kommunismin torjuminen, kiihkeä suomalaisuusajattelu ja ulkomaiset korporatiiviset ajatukset voimistivat äärimmäisyyslinjoja myös oikeiston suunnalla.

Palkintolautakuntaan kuuluivat puheenjohtajana prof. **Ohto Manninen** sekä jäseninä lehtori **Markku Liuskari** ja fil.maist. **Veikko Löytyniemi**.

Aatelin taivas, maorjan helvetti

Ottaessaan vastaan palkinnon Zetterberg tarkasteli Viron kahden kansanosan asemaa Suuren Pohjan sodan jälkeen. Baltiaa sanottiin tuolloin saksalaisen aatelin paratiisiksi, mutta talonpojan helvetiksi. Valloitettuaan Viron ja Liivinmaan Ruotsilta **Pietari Suuri** katsoi saaneensa palan Eurooppaa. Hän arvioi tämän palvelevan Venäjän modernisaatiota ja säilytti aluetta hallinneen aatelin erioikeudet. Baltian saksalaiset olivatkin lojaaleja keisarille; monelle aukeni komea ura imperiumissa. Lojaalisuuden side katkesi vasta venäläistämispoliitiikkaan 1800-luvun lopulla.

Virolainen rahvas vaipui sen sijaan yhä syvemmälle maaorjuuteen. Päivätöiden ja kartanon maksujen lisäksi kansa joutui lähettämään rekryyttejä Venäjän armeijaan. Maaorjuuden lopettaminen 1816 ei ratkaissut kaikkia ongelmia, sillä maa pysyi kartanoiden omistuksessa. Vasta 1800-luvun lopulla alkoi muodosta itsenäistä virolaista talonpoikaistoa.

Waltarilta luettava myös rivien välit

Perinteisessä Danielson-Kalmarin seminaarissa esitteli fil. tri **Panu Rajala** sata vuotta sitten syntyneen **MIKA Waltarin** kehittymistä historiallisten suurromaanien tekijäksi. Nuorena tulenkantajana Waltari ei nimittäin ollut lainkaan kiinnostunut historiasta. Tunnetulla matkallaan hän ei Ateenassa edes vaivautunut lähtemään Akropolisille, vaan tyytyi vilkaisemaan näkymiä laivan partaalta.

Poliittinen kuohunta 1930-luvulta sysäsi Waltaria polttavista väkiväkisyksistä menneisyyteen. Tuloksena oli hänen omaa sukuaan kuvannut trilogia, joka sittem-

min julkaistiin tiivistettynä nimellä *Isästä poikaan*. Se sai kuitenkin vaihean vastaanoton.

Trilogian kolmas osa *Palava nuoruus* synnytti väittelyn vuodesta 1918. Waltari suhtautui tapahtumiin ristiriitaisesti. Hänellä oli valkoinen tausta ja koulupoikana hän oli nähnyt jopa teloituksia. Hän tunsi kuitenkin myös yhteiskunnan toisen laidan elämää ja oli jopa kouluaineessa ymmärtänyt myös punaisia.

Polemiikki varoitti kuitenkin Waltaria tarttumasta suoraan lähimenneisyyteen. Kaukaisessa historiassa saattoi sen sijaan rivien

välissä kommentoida oman ajan ongelmia. Waltari siirtyi välillä pienoisromaaneihin palaten historiallisiin aiheisiin näytelmien kautta.

Dokumenteista Sinuheen

Sota-aikana Waltari palveli isänmaata mm. laatimalla dokumentit Baltian sovjetisoinnista ja neuvostotiedustelusta Suomessa. Hän kirjoitti myös romaanin talvisodasta sekä vuosista 1808-09 – jälkimmäisen alun perin käsikirjoitukseksi elokuvaan *Tanssi yli hautojen*. Siinä on selvä rinnastuksia jatkosodan ajan tilanteeseen.

Oman ajan tunnot tulivat sitten vahvasti esiin *Sinubessa* 1945. *Johannes Angeloksessa* (1953) voi myös nähdä rinnastuksia YYA-kautteen. Sinuhe ja muita Waltarin "tiilikiviä" Rajala käsitteli myös esitelmässään Lahdessa. Sali oli täpötäysi. (JVE)

Historiapäivillä ennätysyleisö

IX suomalaiset historiapäivät Lahdessa 7.-9.2.2008 vetivät ennätysyleisön. Erityisesti kiinnostivat kuvaukset tapahtumista Lahdessa 1918 sekä Mika Waltarin syntymän satavuotismuisto, mutta myös merkkipuosiin 1808-09 liittyneet esitykset keräsivät täysiä saleja. Lisäksi esiteltiin siirtolaisuuden ja alkoholipoliittikan vaiheita.

Ohjelmaa saattoi pitää jopa ylenpalttisisena. Esityksiä oli parhaimmillaan rinnan kolme, mikä tuotti monille valinnan vaikeuksia. Kaikkiaan vierailu Lahden talvisessa tapahtumassa oli kuitenkin historian ystäville antoisa. Tarkkaa osallistujamäärää ei voitu laskea, mutta luku ylittää reippaasti tuhannen hengen rajan.

Historiapäivät avasi ministeri **Jyrki Katainen**, minkä jälkeen prof. **Ohto Manninen** julkisti vuoden historiategoksen. Päiviin liittyi perinteinen kutsuseminaari Asikkalassa. Myös historian kesäseminaarit Lahden kansanopistossa kytketään kokonaisuuteen.

Päivien järjestelyn avainhahmoja olivat edelleen professorit **Laura Kolbe** ja **Ilkka Nummela**, museonjohtaja **Jouko Heimonen**, ruotsinkielisen osuuden vetäjä **Henry Rask** sekä suurlähettiläs **Heikki Talvitie**. Päättäjänä oli merkkipuosiin 1808-09 takia valtioneuvoston kanslia.

Historian Ystävissä tarjotaan poimintoja päivien ohjelmasta. Joistakin esityksistä on tarkempia tietoja verkko-osoitteessa www.lahdenmuseot.fi.

JYRKI VESIKANSA

Jyrki Katainen avasi Suomalaiset historiapäivät

Valtio ei määrää historian tulkintaa

Suomalaiset historiapäivät avasi valtiovarainministeri Jyrki Katainen, joka on myös merkkipuosiin 1808-09 valtuuskunnan varapuheenjohtaja. Seuraavassa pääköbhtia hänen puheestaan:

■ 90 vuotta sitten käytyä sisällissotaa tarkastellaan lähinnä Lahdessa uhrien, kärsimysten ja vahinkojen näkökulmasta. Maamme historian traagisimpia vaiheita oli laillista, demokraattista hallitusta vastaan tehty aseellinen kapina tammi-kuussa 1918. Sen hinta oli hirvittävä. Toisaalta tapahtumat pakottivat kansakuntaa molemmin puolin vanhoja linjoja voimakkaisiin sosiaalisiin ja poliittisiin eheytysoimiin. Yhtenäisyyttä tarvittiin, kun pieni kansakunta torjui Neuvostoliiton uhkaa. Eheytysoimien jatko sai ns. suomettumisen aikana kummallisiakin piirteitä oman sukupolveni näkökulmasta. Suomen asema maailmassa on kuitenkin historian tulos. On hyvä tuntee, mikä meidät on tähän pisteeseen tuonut.

Historiapäivien pääteemana ovat vuosien 1808-09 tapahtumat. Merkkipuoden valmistelussa on lähdey siittä, ettei demokraattisissa valtioissa ole valtion tehtävä kertoa, mitä historiassa on tapahtunut. Se kuuluu tutkijoille. Historian annetaan puhua puolestaan ja tarjota lähtökohtia tarkasteluun avoimella mielellä ja tuoreimman tutkimuksen pohjalta.

Sodan tapahtumat ja paikallinen näkökulma hallitsevat varmaankin tämän vuoden tapahtumia. Ensi vuonna korostuvat Porvoon valtiopäivät tai "maapäivät" – histori- oitsijat keskustelevat tapahtuman nimestäkin. Porvoossa järjestetään mittava tapahtuma alkuperäisen ohjelman hengessä 28.3.2009. Haminan rauhan sopimuksen muistoksi kaupungissa pidetään Itämeren alueen tulevaisuutta käsittelevä konferenssi 17.9.2009. Hallituskon- seljin ensimmäisen istunnon muistoksi valtioneuvostolla on 200-vuo- tisujuhlaistunto Turussa 2.10.2009.

Mitä tämän päivän hallituskon- seljin valtiovarainministerin tulisi ajatella vuosien 1808-1809 kää- nteestä? Takana oli noin 600 vuotta elämää ja yhteiskunnallisten ins- titutioiden rakentumista Ruotsin

valtakunnan osana. Edessä oli yli sata vuotta Venäjän keisarikunnan autonomisena suuriruhtinaskunta- na, mitä seurasi itsenäistyminen 1917 ja Euroopan unionin jäsenyys 1995. Merkkipuosi antaa pitkien historiallisten perspektiivien ansiosta erityisen hyvän mahdollisuuden pohtia, minkä varassa kansa- kunkia rakennetaan.

Meille suomalaisille läheisin näkökulma on pienten kansojen osa Euroopan historiassa. Siinä ovat näkyvimpiä olleet valloituksen rakennetut imperiumit, raskaat ja alati toistuvat sodat sekä ylivalta- pyrkimykset. Pienet kansat ja pienet valtiot ovat parhaimmillaankin olleet kuin lastuja suurvaltapolitiikan myrskyjen laineilla. Euroopan unioni on toistaiseksi menestyk- sekkään hanke rakentaa rauhaa ja hyvinvointia maanosaan. Toi- von, että syventyminen hävitystä kylväneeseen Napoleonin sotien aikakauteen antaa ymmärrystä ja tahtoa rakentaa yhä parempaa ja kestävämpää Euroopan unionia. Kun rajat merkittävät merkityksen- sä, käy sotiminen niiden siirtämi- seksi turhaksi.

Välillä huolestuttaa, että uudet sukupolvet eivät muista rauhan merkitystä. Historia opettaa, et- tä rauhan tila on ansaittava yhä uudelleen Euroopan unionin oi- keutuksena kansalaisten silmissä. Historiantutemuksen ansiosta jo- kaisen sukupolven ei ole pakko toistaa kaikkia virheitä.

Toinen näkökulma liittyy kan- samme vaurauden ja hyvinvoinnin aineellisten edellytysten parantami- seen. Suomen autonomian syntyai- ka tunnetaan myös ensimmäisenä teollisena vallankumouksena. Mi- ten tutkijat selittävät merkkipuoden aikana suomalaisen elinkeinoelä- män sopeutumista siihen? Innovaat- tiot muuttavat myös tänä päivänä peruuttamattomasti talouden reu- naehtoja ja yhteiskuntaa.

Keskustelu valtion omistajapoli- tiikasta asettuu kiintoisaan valoon

historiallisesta näkökulmasta. Kun suomalaisten veronmaksajien rahoilla on aikoinaan ainoana vaihtoehtona käynnistetty luonnonvarojemme hyödyntävää teollisuutta, niin mikä on valtion ja niiden pääomien rooli, kun toiminta on jo itsessään toimeentulevaa ja kansainvälistyneiden suuryritystemme pyörittämää?

Nykyinen hallitus on jo neljäs, jolla on sama linjaus: tietyt yritykset pidetään strategisina sijoituksina valtion hallussa. Osassa valtion si-

joittama pääoma on tehnyt aikaa sitten tehtävänsä. Niistä on päätetty ajan myötä luopua, niissä on jäljellä vain sijoittajaintressi. Alue-, elinkeino- ja työllisyyspolitiikka ovat edelleen tärkeitä, mutta niille on oltava omat instrumenttinsa. Keran sijoitettujen pääomien tuotolla ja yhtiöiden myyntivoitoilla panostetaan jatkossa suomalaisten yhteinen pääoma tulevaisuuden rakentamiseen.

Ehkä läheisin näkökulmani liittyy arvoihin. Suomalaisuus on suoma-

laisille tärkein perusarvo. Muuttuvan suomalaisen identiteetin pohdiminen on keskustelua kansakunnan perimmäisistä arvoista. Mikä tänä päivänä on kansakunta, miten niiden identiteetit muodostuvat, miten kansakuntaa parhaiten rakennetaan ja ennen kaikkea – miten kansakuntien yhteistoiminta on järjestettävä? Arvoista tärkeimpiä ovat terve kansallinen itsetunto ja tulevaisuuden toivo. Emme voi ymmärtää tulevaisuuden vaatimuksia, jolleme tunne menneisyyttä. ■

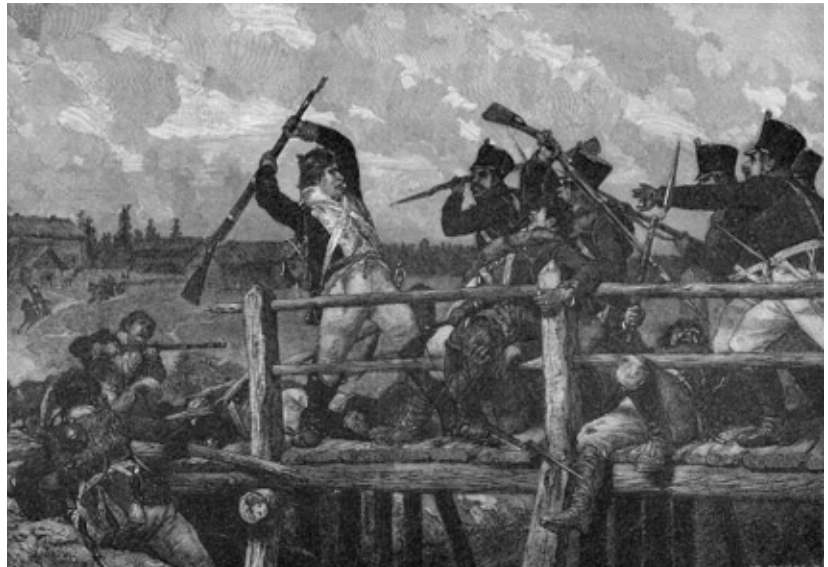
SODAN VIISI RATKAISUKOHTAA

■ Emeritusprofessori **Jussi T. Lappalainen** näki viisi Suomen sodan kululle ratkaisevaa tapahtumaa.

1. Savon Prikaatin nopea peräytyminen Itä-Suomessa selvästi heikompien etujoukkojen tieltä johtui huonosta tiedustelusta ja vetäytymiskäskyn käsittämisestä ensisijaiseksi. Se vaikutti lännessä olleeseen pääarmeijaan. Va. ylipäällikkö **Carl Natanael af Klercker** oli koonnut pääjoukot Hämeenlinnaan valmistautuen taistelemaan. Tämän hyväksyi aluksi myös Ruotsista ylipäälliköksi tullut **Wilhelm Mauritz Klingspor**. 5.3.1808 tuli kuitenkin tieto Savon Prikaatin vetäytymisestä Joroisten ohi. Tämä sai Klingsporin huolestumaan selustastaan ja kallistumaan peräytymisen kannalle. Sodan luonne olisi mahdollisesti ollut kokonaan toinen, jos johto olisi heti alussa todennut, että aktiivisuus kannattaisi.

2. Viaporin antautumisen syyt on pohdittu kaksi vuosisataa. Miksi **Carl Olof Cronstedt** sopi 6.4. venäläisten kanssa, vaikka kova talvi teki apulaivaston saapumisen 3.5. mennessä epätodennäköiseksi? Miksi hän antoi tykistön tuhlata ruutia toisarvoisiin maaleihin? Arveliko hän linnoituksen luovuttamista sellaiseksi arvovaltatappioksi, että kuningas kukistuisi, uusi hallitus suostuisi venäläisten vaatimuksiin ja Venäjä vetäytyisi, kuten oli sodan alussa luvannut? Toisaalta keisari oli julistanut Suomen omakseen: kannattiko häntä vastaan taistella? Defaitismia johdossa varmasti oli, mutta pienikin tekijä kokonaistilanteesta saattoi kääntää vaa'an antautumisen puolelle.

3. Suomen pääarmeijan hidas eteneminen kesällä 1808 johtui ajan huoltotaktiikasta eli makasiinijärjestelmästä ja siitä, että Pohjanmaal-

Mielikuvat Suomen sodasta nojaavat usein Albert Edelfeltin piirroksiin, mutta myös varhempi A. Malmströmin kuvitus oli suosittu. Hänen näkemyksensä Sven Dufvasta oli valokuvamaisen tarkka.

la muonaa oli vaikeasti saatavissa. Kun **Johan August Sandelsin** 5. Prikaati eteni Savossa nopeasti sota-saaliiseen ja väestöltä kerättävään muonaan luottaen, pääarmeija py-sähteli jopa viikoiksi makasiineja luomaan. Venäläiset saivat näin kaikessa rauhassa järjestäytyä uuteen hyökkäykseensä, joka 21.8. alkaen työnsi Suomen armeijan uudelleen kohti pohjoista.

4. Carl Johan Adlercreutz vetäytyi verraten helpolla sekä Ruonan että Salmen taistelusta 1.–2.9. Klingspor päätti nyt vetää joukot Ruotsiin. Oravaisten taistelu 14.9. vain sinetöi jo hyväksytyyn tappioon.

5. Venäläisten ehdottama Lohtajan aselepo sitoi Suomen pääarmeijan syyskuun lopussa Himangan asemiin. Vaikka armeijan tila

jossain määrin kohentui, aika toimi enemmän Venäjän hyväksi. Suomen armeijan heti jatkonut peräytyminen olisi ollut paljon arveliaampaa kuin aselevon irtisanomisen jälkeen marras- ja joulukuun kovissa pakkasissa toteutettu. Se aiheutti suuret sairaustappiot.

Yhteisenä nimittäjänä tapahtumille Lappalainen näki sen, että vaikka Ruotsi kustavilaisena aikana oli arvostuksiltaan selvästi militaristinen yhteiskunta, kysymys oli rauhanajan sosiaalisesta, rakenteellisesta ja konservatiivisesta militarismista. Ylijohdon vanhoilliset upseerit eivät ymmärtäneet Ranskan vallankumouksen luoneen aivan uuden käsityksen sodasta. ■

Muistot vaihtelevat

■ Prof. **Laura Kolbe** tarkasteli **Napoleonin** ajan sotien muistoa eri maissa.

Ranskassa on ajasta sekä liberaali tasavaltainen että monarkistinen traditio. Maa koki vaikutusvaltansa nousseen tapahtumissa, joskin Napoleon-kultti elpyi vasta 1840-luvulla. Mm. sotaretki Egyptiin loi oman perinteensä.

Venäjällä koettiin 1812 ensimmäinen kansallinen nousu. Myyttinen Pyhä Venäjä ja hallitsija korostuivat. *Saksa* taas kärsi nöyryytyksiä ja sen tuhatvuotinen keisarikunta loppui. *Itävalta* kuului tosin Wienin kongressin isäntänä voittajiin. (Ja lopulta myös *Preussi*.)

Britannia oli myös sotien voittaja ja sen toiseus suhteessa mannermaahan korostui. Nelson-kultti tarjosi esikuvan imperiumille. Pienistä maista *Alankomaissa* koettiin **Louis Napoleonin** aika myönteisenä eikä kipeitä muistoja jäänyt.

Venäläisille tuntematon sota

Venäläisen journalisti-tutkija **Lev Lurien** mukaan Suomen sota tunnetaan itänaapurissamme huonosti; tuoreimmat tutkimukset ovat sadan vuoden takaa. Hän löysi kuitenkin kiintoisia rinnastuksia talvisotaan 1939-40, joka tunnetaan nykyään ainakin Pietarin seudulla.

Sotaan jouduttiin 1808 Lurien mukaan sattumalta eikä siihen liittynyt suuria tunteita. Ruotsia ei vihattu, mutta Suomi otettiin, kun se tuli tarjolle. Upseerit halusivat toki vahvistaa Pietarin turvallisuutta ja eliminoida Viaporin.

Venäjän päävoimat olivat Turkin

suunnalla, joten Suomeen jäi vähän voimia – aivan kuten talvisota aloitettiin Leningradin sotilaspiirin joukoilla. Sota ei ollut suosittu, sillä liittoutumista Napoleonin kanssa vierastettiin. Monet upseerit eivät sotaan lähteneetkään.

Suomalaisten vastahyökkäys, mutta etenkin sissitoiminta pakottivat Venäjää lisäämään joukkojaan. Partisaani-iskut olivat Venäjälle hyvä opetus vuotta 1812 varten – kuten talvisota oli **Stalinille**. Sota saatiin 1809 siirrettyksi Ruotsin puolelle, joka pakotettiin rauhaan.

Lurie korosti Suomen saaneen hyvät ehdot liittyyssään Venäjään. Samalla **Aleksanteri I** sai tilaisuuden kokeilla uudistuksia. Suomen kysymys ei noussutkaan venäläisten mieliin ennen 1800-luvun loppua.

Valtioita järjesteltiin

Prof. **Matti Klinge** kuvasi Suomen sodan kansainvälistä taustaa, joka jää *Vänrikkien* lukijalle helposti taka-alalle. 1800-luvun alku oli valtioiden hajoamisen ja uudelleen muodostamisen aikaa siinä kuin 1990-luvun alku. Ruotsi hahmottui uudelleen, mutta sen täydellinen pilkkominenkin välähti esiin.

Prosessi ulottui Puolan jaoista Etelä-Amerikan itsenäistymiseen. Ranska nousi mannermaan supervallaksi, mutta hävisi Trafalgarin tasaväkisen meritaistelun. Britannia yritettiin siksi nujertaa kauppasaarrolla. Preussin kukistamista seurasi 1807 Tilsitin sopimus, jolla Venäjä liittyi saartoon luvaten pakottaa myös Ruotsin siihen.

Aleksanteri I oli kiinnostunut ennen muuta jakamaan ottomaanien valtakuntaa, joten Ruotsin suunta haluttiin selvittää nopeasti. Napoleonin suostuttua Turkin jakamiseen

Venäjä hyökkäsi Suomeen ja otti sen. Turkin lopullinen jako jäi sen sijaan vuoteen 1919.

Naiset symboloivat isänmaanrakkautta

Prof. **Leena Horppu** tarkasteli *Vänrikki Stoolin tarinoiden* naisia. He kuvasivat miehisessä teoksessa isänmaanrakkautta. *Torpan tyttö* on patriotismin muusa, *Pilven veikossa* rakastettu ylistää sankarikuolemaa hieman *Kanteleltaren* ”Jos mun tutuni tulisi”-runon hengessä. **J.L. Runeberg** hylkäsi yksilöllisen romantiikan isänmaallisuuden hyväksi.

Kansallisrunoilijan naishahmojen esikuvia oli mm. Leonore-balladi ja aineksia löytyy antiikista saakka. Runoista Torpan tyttö tuli hyvin suosituksi ja **Karl Collan** sävelsi sen. Se vaikutti vielä **Aleksis Kiven** myöhäistuotantoon kuuluvaan *Margareetta*-näytelmään. Se ei kuitenkaan enää menestynyt ja yltöpatriotismista luovuttiin.

1960-luvun pasifistitkin hyväksyivät *Kuolevan soturin*, jossa kaatunutta vihollista ei enää vihattu. Sovittelevaa henkeä on myös *Kulneissa*, jonka naisseikkailujen esikuva eli Pietarsaaressa.

Jos Vänrikkien varhemmassa osassa esiintyi neitoja, niin toisessa osassa etualalla olivat rouvat. Esikuviksi nostettiin niin joukkojen mukana kulkeva kansannainen **Lotta Svärd** kuin kaatuneita poikiin palvova aatelisrouva **Ramsay**.

Lotta edusti ”yhteiskunnallista äitiyttä”. Hänen esikuviaan löytyy jo antiikista ja samoja piirteitä on **Bertold Brechtin** *Barbara Pelottomassa*. Lotta oli kunniallinen, mutta nykykäsitteinen tyyliltään ”hyvä jätkä”. Sittemmin hän antoi lottajärjestön ohella nimensä jopa separaattorimerkille. (JVe)

Vain saatavuus ja hinta vaikuttavat

■ Alkon historian kirjoittanut dos. **Martti Häikiö** katsoo, ettei suomalaista viinapäättä ole olemassa. Kieltolaki ei suinkaan epäonnistunut, vaan siitä luovuttiin valtioneuvoston pelastamiseksi 1930-luvun puolussa. Etanolin kokonaiskulutus pysyi sen jälkeenkin muihin maihin verrattuna vähäisenä 1960-luvulle saakka, jolloin alkoholipolitiikka vapautettiin nopeasti.

Häikiön mukaan alkoholin kokonaiskulutukseen ja sen haittoihin voi vaikuttaa vain säätämällä juo-

mien hintaa ja saatavuutta. Valistuksen teho on heikko. Toisaalta esim. Ranskassa kokonaiskulutus on puoliintunut alle Suomen nykyisen tason, kun pöytäviinistä luovuttiin. Alkoholipolitiikan käänteessä keskeistä oli kieltolakipuolueiden eli SDP:n ja Maalaisliitto-Keskustan suunnanmuutos.

Prof. **Jussi Huttunen** katsoi, ettei kieltolakia olisi voinut säilyttää maailman muuttuessa. 1969 toteutettu muutos olisi sen sijaan voinut olla asteittainen. Annos-pari alkoholia päivässä on jopa terveellistä, mutta suurempien määrien nauttimisen seuraukset ovat tuhoisia. Nykyään alkoholi on tärkein työikäisten kuolinsyy. Asenteet ovat

kuitenkin tiukentuneet: viiniä ei enää toivota ruokakauppoihin.

Valt. tri **Hanna Kuusen** mukaan Suomen alkoholipolitiikassa ovat toisiaan seuranneet pakon, etäännyttämisen, häpeän, erottautumisen ja kansanterveyden näkökulmat. 1960-luvulla ongelmana nähtiin ryypääminen ja tavoitteena sivistynyt eurooppalainen viinikulttuuri. Seurauksena oli ”märkä sukupolvi” ja ”moraalinen paniikki”.

Prof. **Kustaa H.J. Vilkuna** kuvasi ”suomalaista kanniä” aiempina aikoina. Miehet olivat humalihakuisia kaikissa säädyissä, vaikka säätyläisille opetettiin sivistynyttä käytöstä ja rahvasta yritettiin pitää kohtuudessa ankarilla rangaistuksilla. ■

RUOTSI PAINOTTI MUITA SUUNTIA

■ Historiapäivien ruotsinkielisessä osuudessa ruotsinmaalaiset asian tuntijat etsivät perusteluja sodanjohdon ratkaisuille 1808. Tunnetusti **J.L. Runeberg** tuomitsi ne.

Prof. **Lars Ericson Wolke** Tukholmasta muistutti Venäjän palauttaneen valloittamansa Suomen pääosan 1700-luvulla kahdesti Ruotsille. Miksei näin kävisi jälleen? Päättäjiin vaikutti myös Englannin hyökkäys Kööpenhaminaan 1808. Britit olivat Ruotsin liittolaisia, mutta suurvaltojen voima kannatti tunnustaa.

Suomea päätettiin puolustaa joustavasti; sitoutumisessa taisteluihin rajaseudulla nähtiin riskejä. Voitto Ruotsinsalmessa 1789 oli luonut myös väärää itsevarmuutta samalla, kun Viaporin arvioitiin estävän 1713 koetun iskun selkään.

Sotaneuvosto kokoontui Tukholmassa 11.1.1808. Suunnitelman mukaan suomalaisia joukkoja ei saanut vaarantaa, vaan niiden oli tarvittaessa vetäydyttävä vastahyökkäystä varten. Linnoitukset oli pidettävä. **Kustaa IV Aadolf** korosti lisäohjeessaan kuitenkin puolustautumista rajalta asti ja nostöven aseistamista.

Ohjeet olivat siis hieman ristiriitaisia. Huolettavat tiedot Savosta johtivat sitten pääarmeijan vetäytymiseen lähes vailla kosketusta viholliseen. Kotiseutujen luovuttaminen heikensi joukkojen taistelutahtoa. Viaporin menetys vaikutti tuhoisasti eikä vastahyökkäys edennyt riittävästi etelään.

Lopullinen vetäytyminen Tornionjoen yli oli murheellista, mutta joukot pysyivät taistelukunnossa. Lopulta viisi tuhatta suomalaista luovutti tynkä-Ruotsissa aseensa ja palasi kotimaahansa.

Parhaat voimat Skoonen turvaksi

Suomi ei ollut Ruotsin puolustuksen ainoa ongelma, vaan venäläiset miehittivät myös Gotlannin. Tanska-Norjan uhan takia parhaat voimat sijoitettiin Skoonea turvaamaan. Se oli siis Suomea tärkeämpi alue.

Pian länsiarmeija kapinoi, jolloin Kustaan oli varattava joukkoja myös oman valtansa turvaamiseen. Tässä hän tosin epäonnistui. Urhoollisuusmitaleja jaettiin lähinnä länsiarmeijalle, joka kukisti kuninkaan – ei niinkään Suomessa taistelleille.

Poliittisessa käänteessä 1811 ka-

tastrofi Suomessa oli Wolken mukaan jo unohdettu. Tulevaksi hallitsijaksi valitun **Bernadotten** kuviteltiin tosin valloittavan Suomen takaisin, mutta hän liittoutuikin Venäjän kanssa. Kompensaationa Ruotsi sai Norjan, mutta armeijan pettymykseksi **Kaarle Juhana** antoi sille laajan autonomian. Realistina hän luopui myös Pommerista.

Lars Ericson Wolke etsi perusteluja Klingsporin toiminnalle.

Märten Hårdstedtin mukaan leivänpala – tai pelko niiden loppumisesta – vaikutti paljon sotasotimiin

Leena Kirstinän mukaan Vänrikkien naiset olivat esikuvallisia

Jari Ojala pohti Suomen sodan vaikutuksia talouselämään.

Heikki Rantatuvan mukaan Suomen sodassa pärjättiin yleensä summittaisella kartalla.

Anders Perssonin mukaan sissisota häiritsti paljon venäläisiä.

Suurin huoli leivän saanti

Dos. **Märten Hårdstedt** Uumajasta korosti huoltoa sodan arvioinnissa. ”**Klingsporin** suurin huolen aihe ei ollut Venäjän armeija, vaan leivän riittävyys”. Ylipäällikkö olikin huoltoupseeri, joka ennen muuta pyrki varmistamaan suomalaisten rykmenttien saamisen taistelukunnossa Ouluun ja valtakunnan ydinalueita puolustamaan.

Huollon varmistaminen oli Klingsporin päätavoite myös lähdetessä hitaasti vastahyökkäykseen keväällä 1808. Sotamiehen perusannos oli kaksi leipää päivässä; välillä jaettiin myös suolalihaa ja hernekeittoa. Perunaa tai juureksia ei käytetty. Marsseilla annos tarjosi 3134 kaloria päivässä, leireillä vähän enemmän, millä joten kuten pärjäsi.

Leipää oli makasiineissa, mutta kuljetukset olivat Akilleen kantapää. Talonpojat komennettiin rahdinajoon; myös pääosa leivistä paistettiin heidän uuneissaan. Kesällä korostettiin merikuljetuksia.

Klingsporin huoltoajattelussa voi nähdä jopa tulevan kansankodin huolehtivaisuutta. Venäläiset suhtautuivat asiaan rennommin. He olivat tottuneet nälkään ja ammattisotilaiden odotettiin järjestävän itse osan huollostaan paikallishankinnoin. Näin toimi myös **Sandels**. Sissijoukot aiheuttivat toki venäläisillekin huolto-ongelmia.

Sissit hyökkääjälle suuri ongelma

Fil. kand. **Anders Persson** Norrköpingistä korostikin sissitoimintaa. Sitä oli ennen muuta Karjalassa **Olli Tiaisen** ja **Malm**in johdolla sekä Näsijärven tienoolla **Roothin** ja **Spoofin** komennossa, mutta Lounais-Suomessakin. Ahvenanmaalta nostöväki jopa karkotti venäläiset, mitä fil.maist. **Pertti Hakala** kuvasi yksityiskohtaisesti.

Heikosti aseistettuja sissejä oli muutamia satoja, mutta venäläiset luulivat heidät tuhatlukuisiksi. Sissit tunsivat kotiseutunsa. Mahdollisuuksia olisi varmaan ollut enempäänkin, mutta ylin sodanjohdo ei niihin tarttunut. Etenkin **Adlercreuz** korosti vakinaisen väen linjataistelua, kunhan löysi jostakin riittävän suuren aukean. Samaan aikaan partisaanit Espanjassa panivat alkuun Napoleonin häviön.

Sissitoiminta laantui vakinaisten joukkojen vetäytyttyä ja venäläisten luvattua taata suomalaisten etiset oikeudet – etenkin talonpoikaisen maanomistuksen. (JVe)

Historian Ystävät Indokiinassa

Historian Ystävien kymmenen päivän kaukomatka suuntautui lokakuussa 2007 Indokiinaan, jota on kutsuttu myös Taka-Intiaksi. Käyntikohteiksi oli valittu Vietnam, Laos ja Kambodza. Matkalaisia oli 25, useimmat heistä jo aiemminkin kaukomatkoilla mukana olleita.

Indokiinan alue on ollut – kuten sen nimikin sanoo – kahden kulttuurin kohtaamispaikka. Kiinalainen ja intialaisvaikutteinen kulttuuri ovat olleet siellä vuosisatoja vastakkain.

Kehittyvä Vietnam

Kiina piti Vietnamia hallussaan yli tuhat vuotta aina vuoteen 938 saakka. Sen jälkeenkin aina 1800-luvun puoliväliin saakka Kiinan vaikutus oli jatkuva. Tuolloin Ranska kuitenkin tajusi, että Englanti oli hankkimassa itselleen ennen pitkää koko kaukoidän. Tällöin Ranska ryhtyi hankkimaan Vietnamia, Laosia ja Kambodzaa protektoraateikseen. Se toteutettiin 1800-luvun loppupuolella.

Ranska hallitsi näitä kolmea maata aina toiseen maailmansotaan saakka, jolloin Japani valloitti Indokiinan. Ranskalaiset keskittyivät erityisesti Vietnamiin: he ottivat siellä käyttöön mm. länsimaiset kirjaimet kiinalaisen kirjoitustavan tilalle. Näin Vietnam poikkeaa kaikista muista sikäläisistä maista ja on tältä kannalta katsoen muita kehityskelpoisempi.

Matkalaiset tutustuivat Vietnamissa kahteen kuuluisaan kohteeseen. Ensimmäiseksi lennettiin Pariisiin kautta Vietnamin hallinnolliseen pääkaupunkiin Hanoiin. Siellä nähtiin mm. presidentin palatsi, Ho Chi Minhin mausoleumi ja hänen vaatimatonsa sekä ikivanha kirjallisuuden puisto.

Toinen matkakohde oli Ho Chi Minh

City, entiseltä nimeltään Saigon, jossa on asukkaita 6–7 miljoonaa. Kaupunki on nykyisen Vietnamin taloudellinen ja teollinen keskus sekä tärkein satamakaupunki. Maan talous nousee kohisten: asukkaitakin on Vietnamissa 84 miljoonaa eikä maan pinta-alue ole paljoakaan Suomea suurempi. Eli se on väestöltään maailman 13. suurin maa. Entisen vihollisen eli Yhdysvaltain kanssa kauppakustoa ja turistien määrää kasvaa vuosi vuodelta.

Intian vaikutteita Laosissa

Laosin intialaisvaikutteista kulttuuria kuvaa mm. se, että siellä on käytössä intialaiset kirjaimet. Ranskalaiset eivät juuri välittäneet tästä vuoristoroisesta, vaikeakulkuisesta ja ilman merentantaa olevasta alueesta, jossa ei vielä kukaan ole lainkaan esimerkiksi rautateitä. He asettivatkin Laosiin valtaansa ylläpitämään vietnamilaisia.

Laosin nykyisestä kansantasavallasta oli matkakohteeksi valittu aiemman kuningaskunnan vanha pääkaupunki Luang Prabang. Sanotaan, että tämä olisi Kaakkois-Aasian ehkä parhaiten säilynyt kaupunki. Se on myös Unescon maailmanperintökohde.

Majoitus oli järjestetty maan viimeisen kuninkaan pojan eli prinssin lesken nytemmin rakentamaan upeaan hotelliin. Vallankumouksen jälkeen kuningasperhe oli viety uudelleenkasvatukseen leirille mutta prinssin puoliso oli Ranskassa ja hän pelastui. Nyt hän on voinut tulla edistämään maan matkailuelinkeinoa.

Laosissa saatiin tutustua veneretkellä Indokiinan valtaviirasta, 4500 kilometriä pitkään Mekong-jokeen (”vesien äiti”). Sen vedenpinnan korkeusvaihtelu on jopa 7–9 metriä. Rantankereet ovat joen tuoman lietteen

ansiosta oivallisia kasvualustoja matalan veden aikana.

Luang Prabangissa tutustuttiin myös buddhalaismunkkien elämään. Järjestelmä on aivan toisenlainen kuin mihiin länsimaissa on totuttu. Indokiinassa nuoret miehet menevät tietyssä ikävaiheessa aptottien luo luostareihin ja pukeutuvat oransseihin kaupuihin. Noin 3–4 kuukauden kuluttua he palaavat normaalielämään.

Aikaisin aamulla kävimme katsomassa, miten luostarin lähikaduille oli koontunut kaupungin asukkaita ja turisteja, jotka antoivat jonossa kulkeville munkkeille päiväksi ruoka-aineita. Munkkina olo on toisin sanoen tavallaan pitkä ”rippikoulu”. Kaukoidässä se on tarkoitettu kunnianosoitukseksi vanhempiä sukupolvia kohtaan.

Tempelien Kambodza

Kambodzan – jossa myös on intialaisvaikutteinen kulttuuri kirjaimistoinen – tunnetuin kohde on vanha pääkaupunki Angkor Thom. Tuhat vuotta sitten Angkor oli yksi maailman mahtavimmista kaupungeista. Vuosisatojen ajan jokainen hallitsija pystytti oman temppelin ja näin syntyi Angkoriin yli 200 neliökilometrin laajuinen valtava tempelialue. Sittemmin viidakkovoimien vaikutus on merkittävämmät temppelit on raivattu esiin.

Nyt Angkor ja sitä ympäröivät metsäalueet ovat Unescon maailmanperintöluettelossa. Angkor Wat on puolestaan alueen suurin ja mahtavin ja myös parhaiten säilynyt hindulainen tempelli ja kuninkaallinen mausoleumi 1100-luvulta.

Angkorin lähellä oleva kaupunki on nimeltään Siem Reap. Siellä näki, miten Kambutzeassakin turismi kasvaa kovalla vauhdilla. Mitä uempia hotelleja oli joka puolella ja yksi niistä oli matkalaisten majapaikka kolmen yön ajan.

Veikko Löyttyniemi

LIITON TOIMINTAA

■ **Ke 16.4. klo 17.30 Vuoden historiatego -kilpailun satoa.** Palkittujen teosten tekijät esittelevät töitään. Myös perinteinen kirja-arvonta! Kahvitarjoilua. Tieteiden talo, Kirkkokatu 6. Tule mukaan keuhkoihin aina antoisaan tilaisuuteen!

Muita tapahtumia

- **Ma 31.3.2008 klo 18.00** prof. **Henrik Meinander: Moraali, politiikka ja tutkimus / Suomen jatkosota 2000-luvun alussa.** Järj. Suomen Historiallinen Seura. Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki.
- **Ti 1.4.2008 klo 17.00. Helsinki 1918 – pääkaupunki ja sota.** Prof. **Laura Kolbe** ja tutkija **Samu Nyström** esittelevät maaliskuun lopulla ilmestyvää kirjaansa. Järj. Historiallinen Yhdistys. Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, sali 309
- **To 10.4. klo 18.00.** Valt. lis. **Katriina Järvinen** ja prof. **Laura Kolbe** keskustelevat kirjastaan Luokkaretkeillä hyvinvointiyhteiskunnassa. Työväenliikkeen kirjasto, Paasivuorenkatu 5 B, 2.krs., Helsinki

Merkkivuoden 1808-09 tapahtumia

Merkkivuosiin 1808-09 liittyvistä tapahtumista kerrotaan sivuilla www.1809.fi/merkkivuosi/tapahtumakalenteri. Onessa poimintoja huhti-heinäkuulta:

- **Turussa** Studia generalia-luentosarja **to klo 18** Forum Marinumissa 3.4. saakka ja **ma 7.4. klo 18** alk. Turun Pietari-seuran luentosarja työväenopistolla. *Suomen sota 1808-1809 merellä-näyttely*, Forum Marinum, Linnankatu 72, ti-su 11-18.
- **Porvoossa la 5.4. Henry Rask: Uusi Suomi, uusi Ruotsi. Pe 18.4.** seminaari *Entä jos? Historiaa luovasti lapsille ja nuorille.*
- **Siikajoella su 20.4.** taistelun muistojuhla.
- **Kustavissa ma 21.4. Timo Sarvilinna:** Kustaa IV Aadolfin purjehdukset Saaristomeren sotakesänä 1808. **Ti 1.7. vesibussiristeily taistelupaikoilla.** Heinä-elokuussa näytelmä *Ahaisten Kaija* Tuulentuvalla. **Pe 18.7.** akat. **Päiviö Tommilan** luento ja *M/S Eufrosynen* risteily.
- **Joensuussa ke 23.4.** alk. Studia generalia-luentosarja *Suomen sota ja Pohjois-Karjala.*
- **Kuopion museossa 26.4.-25.1.** näyttely *Tässä Savon joukko tappeli.*
- **Suomenlinna-museossa 7.5.** alk. näyttely *Viaporin antautuminen.*
- **Koljonvirralla: Kartanolla la 17.5.** pidot maapäivien 1809 kunniaksi ja *Koljonvirta-peilikampanja. 2.6.-10.8.* *Koljonvirta-näyttely* Emil Halosen museossa Lapinlahdella. **La 14.6.** ja **su 15.6.** taistelunäytös. **Ti 1.7.** alk. *Koljonvirran musiikinäytelmä* Iisalmen Mansikkaniemellä. **To 31.7.** elokuvan *Parsinneula, Rihmarulla* ensi-ilta.
- **Leppävirralla la 7.6.** *Suomen sota-tapahtuma* (mm. **Jussi T. Lappalainen**, kulkue.)
- **Lappeenrannassa 15.6.-23.11.** *Aleksanteri I* näyttely Etelä-Karjalan museossa.
- **Ahtärissä to 26.6.** alk. näyttelmä *Sururaita, riemukkaari.*
- **Lapualla pe 11.-13.7.** *Lapuan Päivät:* seminaareja, näyttelmä *Tämä pala Pohjolaa* (27.7. saakka), taistelun muistojuhla.
- **Lieksassa 21.-27.7.** **Heikki Turusen** näytelmä *Olli Tiainen.*

Näyttelyjä

- **1918 – Kansalaissota** asiakirjojen kertomana. Kansallisarkiston verkkonäyttely esittelee tapahtumia yksittäisten asiakirjojen kautta. <http://www.narc.fi/His1918verkkonayttely/1918.htm>.
- **Tammisaaren museossa 25.4.-12.10.** näyttely *I kejsarnas fotspår.*
- **Uuden Suomen verkkolehdeissä** jatkuu sarja *Vanhat kuvat kertovat* (www.uusisuomi.fi).

Vakoilun ja salaisen tiedustelun historiaa 16.–18.6.2008

Lahden kansanopiston ja Historian Ystävien Liiton XXIV kesäseminaari

Maanantai

- 8.30-10.00** Ilmoittautuminen ja tulokahvi
- 10.00-10.15** Seminaarin avaus, rehtori Ville Marjomäki
- 10.15-11.45** Neuvostovakoilu Suomessa sota-aikana 1939-44, tutkija Vladimir Panschin
- 12.00-13.00** Lounas
- 13.00-14.30** Neuvostoliiton vakoilutoiminta Suomessa toisen maailmansodan jälkeisenä aikana, prof. Kimmo Rentola
- 14.30-15.00** Kahvi
- 15.00-16.30** Suomen kylmän sodan aikainen vastavakoilu, dos. Heikki Roiko-Jokela
- 17.00-18.30** Operaatio Stella Polaris ja sen varjo sotien jälkeen, dos. Aura Korppi-Tommola

Tiistai

- 7.00-9.00** Aamiainen
- 9.00-10.30** Vakoilu keskiajan historiassa, prof. Jukka Korpela
- 10.30-12.00** Petos vai palvelus – teollinen vakoilu ja teknologinen tiedonhallinta, tri Tuomo Särkikoski
- 12.00-13.00** Lounas
- 13.00-14.30** Maanpuutarin tie - vakoilijakohtalo sotien jälkeisessä Suomessa, dos. Juha Pohjonen
- 14.30-15.00** Kahvi
- 15.00-21.00** Suomen sodasta 200 vuotta -tapahtuma Padasjoella (sis. kaksi esitelmää)

Keskiviikko

- 7.00-9.00** Aamiainen
- 9.00-10.30** "Laillista vakoilua" - vakoilu diplomatian työvälineenä, dos. Ilmari Susiluoto
- 10.30-12.00** DDR:n Suomeen kohdistama vakoilu episteemisenä ongelmana, VTT Kimmo Elo
- 12.00-13.00** Lounas
- 13.00-14.30** Ajankohtaiskatsaus tiedustelu- ja vastavakoilu-toimintaan, osastopäällikkö Harri Sarvanto
- 14.30-15.00** Seminaarin päättäminen ja kahvi

Kurssimaksu

120 euroa sisältäen luennot ja ohjelman mukaiset ruokailut. Yhden päivän maksu 40 euroa. Majoitus 20 euroa/vrk. Päätoimisille opiskelijoille 50 % alennus.

Tiedustelut ja ilmoittautumiset 28.5.2008 mennessä Lahden kansanopisto/rehtori Ville Marjomäki, puh. (03) 878 1100, sähköposti vile.marjomaki@lahdenkansanopisto.fi tai kurssisihteeri Pirkko Wahlfors, puh. (03) 878 1188, faksi (03) 878 1234, sähköposti pirkko.wahlfors@lahdenkansanopisto.fi. Lisätietoja: www.lahdenkansanopisto.fi.

Madridin matka

Kuten edellisessä Historian Ystävissä kerrottiin, liiton matka suuntautuu tänä vuonna Espanjan pääkaupunkiin ja sen ympäristöön. Tarkentuva ohjelma esitellään liiton kotisivuilla ja siitä voi kysyä sihteeriltämme Julia Burmanilta (yhteyshenkilö toisaalla.) Asiantuntijana matkalla on Espanjassa asunut ja siitä paljon kirjoittanut dos. Aura Korppi-Tommola.

Ohjelman pääpiirteitä:

- Ke 4.6.** klo 17.00 lento Helsinki-Madrid. Majoitus hotelli Opera ***.
- To 5.6.** Kuninkaanlinna, Pradon taidemuseo ym.
- Pe 6.6.** Toledo, Aranjuez: katedraali, Maria la Blanca synagoga, San Juan de los Reyes luostari ja El Greco museo, kesäpalatsi.
- La 7.6.** El Escorial ja Valle de los Caidos (Kaatuneiden laakso).
- Su 8.6.** Madridin museokierros. Flamenco-illallinen (lisämaksusta).
- Ma 9.6.** Paluu Helsinkiin.
- Päivittäin aamiainen ja lounas.
- Ilmoittautumiset ensi tilassa Julia Burmanille.
- Hinta alustavasti noin 1.400 euroa / henkilö kahden hengen huoneessa.

Viron-matka la 20.9. Tallinnaan

■ Historian Ystävien perinteinen syysmatka suuntautuu tänä vuonna **lauan-taina, 20. syyskuuta 2008** Tallinnaan. Oppaana on prof. **Seppo Zetterberg**, jonka *Viron historia* palkittiin Vuoden 2007 historiategoksena. Hän on myös johtanut Suomen Viron-instituuttia Tallinnassa.

■ Matkaamme laivalla Helsingistä, Tallinnassa myös bussi käytössä. Lisätietoja seuraavassa Historian Ystävissä sekä liiton kotisivuilla.